

РЕПУБЛИКА СРПСКА
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА
Број: 07/80/2023.
Датум: 19. 01. 2023. год.

ИЗВЈЕШТАЈ

о оијени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију: Научно-наставно вијеће Филозофског факултета у Бањој Луци и Сенат Универзитета у Бањој Луци

Датум именовања комисије: 11.05.2022.

Број одлуке: 02/04 -3.1395-63/22

Састав комисије:

1. Небојша Маџановић	Ванредни професор	Општа педагогија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци	предсједник	
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Јиљана Јерковић	доцент	Дидактика
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци	члан	
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Златко Павловић	Редовни професор	Општа педагогија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву	члан	
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Марија (Жељко) Томић
2. Датум рођења: 26.04.1993. Мјесто и држава рођења: Бања Лука, Босна и Херцеговина

II.1 Основне студије

Година уписа: **2012.** Година завршетка: **2016.** Просјечна оцјена током студија: **9,66**

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

Звање: Дипломирани педагог

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: **2016.** Година завршетка: **2017.** Просјечна оцјена током студија: **9,11**

Универзитет: Универзитет у Новом Саду

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

Звање: Мастер педагог

Научна област: Предшколска педагогија

Наслов завршног рада: Повезаност социјалног понашања дјеце предшколског узраста са родитељским стилом васпитања

II.3 Докторске студије

Година уписа: **2017.**

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

Број ЕЦТС до сада остварених: **450**

Просјечна оцјена током студија: **9,75**

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Томић, М. (2018). Повезаност емоционалне интелигенције са општим успјехом ученика основне школе. Књига резимеа СТУДКОН 4 (Наука и студенти), (стр. 63-64). Ниш: Филозофски факултет.	

Кратак опис садржине:

Научни рад на скупу националног значаја штампан у зборнику извода радова

С обзиром да емоционална интелигенција постаје све учесталија тема различитих истраживања из области педагогије, неопходно је испитати и њену повезаност са општим успјехом ученика основне школе. Познато је да емоције утичу на мотивацију појединца, комуникацију као и на друге аспекте наставног часа, самим тим могуће је очекивати да постоји одређен утицај и на сам процес учења. Рад се састоји из теоријског и методолошког дијела. Кроз посебне хипотезе, истраживање испитује и повезаност емоционалне интелигенције са успјехом ученика у умјетничкој и научној групи предмета као и повезаности емоционалне интелигенције са полом ученика. Иако је доказана статистички значајна повезаност емоционалне интелигенције са успјехом у умјетничкој групи предмета, општа хипотеза је одбачена. Повезаност са општим успјехом није статистички значајна. За испитивање ове врсте повезаности кориштена је скала за пројектну емоционалне интелигенције и сервеј истраживачки метод за прикупљање података о успјеху ученика.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Томић, М.(2019). Повезаност учешћа ученика у спортским активностима и школског успјеха ученика основне школе. Књига сажетака ДОКОН (Докторска конференција за докторанде послиједипломских докторских студија педагогије и образовних наука), (стр. 21-22). Ријека: Филозофски факултет.	

Кратак опис садржине:

Научни рад на скупу националног значаја штампан у зборнику извода радова

У овом раду је представљена повезаност учешћа ученика у спортским активностима са школским успјехом. Првих неколико страница посвећено је теоријској анализи проблема и опису најчешћих спортова којима се баве дјеца основношколског узраста. Други дио овог рада се састоји од анализе спроведеног истраживања, приказа кориштених инструмената и приказа резултата истраживања. Задатак је био утврдити повезаност учешћа ученика у спортским активностима са општим успјехом, са успјехом у умјетничкој групи предмета, са успјехом ученика у научној групи предмета као и повезаност учешћа ученика у спортским активностима у зависности од пола ученика.

У складу са проблемом и предметом истраживања, за потребе овог рада, кориштена је метода тепријске анализе и синтезе. Методом теоријске анализе и синтезе детаљно је проучена сва стручна литература везана за тему спорта и школског успјеха. Поред методе теоријске анализе и синтезе, у раду је кориштен и сервеј истраживачки метод. Главна

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

техника кориштена у овом истраживању је техника анкетирања, помоћу које су прикупљени подаци о учешћу ученика у спортским активностима и њиховом школском успјеху. Анкетирање обухвата и податке о полу испитаника, као и његов доживљај школе када је у питању организација спортских.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
3.	Томић, М. (2017). Повезаност социјалног понашања дјеце предшколског узраста са родитељским стилом васпитања. У <i>Зборнику радова Стмес</i> (стр. 584-597).	

Кратак опис садржине:

Стручни рад (с рецензијом)

У раду аутор има за циљ да испита повезаност родитељског стила васпитања са социјалним понашањем дјеце предшколског узраста. Рад се састоји од теоријског и методолошког дијела. У првом, теоријском дијелу се указује на дефинисање родитељских стилова васпитања, након чега слиједи и приказ различитих стилова васпитања. Истраживање је реализовано на основу испитивања повезаности демократског, аутократског и лесе фер стила васпитања са индексом прихваћености, одбачености и индиферентности. Да би се наведени проблем испитао спроведено је истраживање у ком је учествовало 113 дјеце предшколског узраста. Подаци су прикупљени скалом процјене родитељског стила васпитања, скалом социјалног понашања за васпитаче и социометријом, а добијени подаци су обрађени одговарајућим статистичким поступцима. Од три постављене хипотезе, потврђена је само једна, и то да постоји статистички значајна повезаност лесе фер стила васпитања са статусом индиферентности. Без обзира што је општа хипотеза оповргнута, спроведено истраживање је наговијестило да ипак постоје назнаке повезаности које могу да послуже за наредна истраживања. Без обзира на добијене резултате, као закључак се намеће потреба за детаљнијим истраживањем овог проблема уз адекватну припрему свих учесника.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
4.	Томић, М. (2018). Педагогија као примјер интердисциплинарног приступа. Ноема бр. 5 (3), (стр. 101-111). Бања Лука: Филозофски факултет	2

Кратак опис садржине:

Стручни рад у часопису (с рецензијом) категорисаном у складу са Правилником о публиковању научних публикација

У раду аутор анализира интердисциплинарност као све популарнији појам у рукама модерног доба. Рад наводи све предности и мање овог приступа кроз супростављена становишта различитих аутора. На примјеру педагогије, као једне од друштвених наука, објашњена је потреба интердисциплинарног приступа проблемима као најадекватнијег пута истраживања педагошке стварности. Интердисциплинарност јесте феномен, који све више простора заузима у стручним радовима последњих година, али ипак не може да се тумачи само као тренд. На основу конкретних примјера, поткријепљено је становиште о непосредној важности интердисциплинарности, посебно у друштвеним наукама (Repko, 2008 i Žmegač, 1994). Овај проблем је објективно сагледан с обзиром на то да су наведени и ставови аутора који интердисциплинарност сматрају научно неутемељеном појавом (Gotal, 2013). Као резултат детаљног проучавања, аргументи су закључно на страни интердисциплинарности као неопходног приступа при изучавању многих појава.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
5.	Томић, М. (2019). Инклузивна настава у систему васпитања и образовања. Педагошка стварност, бр.2 (65) (стр. 111-122).	

Кратак опис садржине:

Стручни рад у часопису националног значаја (с рецензијом) – М-52.

У раду, аутор указује да би систем васпитања и образовања требао допринијети цјелокупном развоју сваког појединца, те да је неопходно сагледати све могућности препреке које се односе на индивидуални развој ученика. Рад се бави различитим пропустима у васпитно образовном систему, који занемарују индивидуалност појединца. Инклузија сама по себи подразумијева процес укључивања различитих особа у систем заједничких активности. Циљ рада је да се укаже на недостатке у образовној пракси, као и да се објективно сагледа могућности унапређења инклузивне културе. Аутор рада се бави проблемом традиционалног наставног приступа који укључује могућност адаптације и напретка сваког појединца у складу са индивидуалним способностима. Битан сегмент представља и теоријско разматрање друштвеног контекста инклузивне наставе, који се базира на ширим одредницама које утичу на систем васпитања и образовања. Хипотезе на којима се темељи овај рад односе се на претпоставку да инклузивна култура у систему васпитања и образовања није довољно развијена, на основу чега су представљени конкретни примјери за рјешавање овог проблема. У ту сврху рад представља преглед ефикасних модела инклузивне наставе на којима би требало да се темељи васпитно образовни систем. На основу теоријске анализе и синтезе добијени су подаци о тренутном статусу инклузивне културе у пракси васпитно образовног рада. Такође, на основу анализе самог плана и програма и начина реализације наставе, где се јасно може закључити да преовладава традиционални приступ учењу и поучавању, видљиво је да идеје инклузије не могу бити заступљене у мјери у којој би требале.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

НЕ

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРА

Биографија ментора/коментора (до 1000 карактера):

Бране Микановић рођен је 02.09.1969. у Доњем Брестову (општина Добој). Студирао је разредну наставу на Педагошкој академији у Бањој Луци. Од 1992. године на подручју Прњавора и Добоја радио је као учитељ, а након завршетка студија педагогије на Филозофском факултету у Бањој Луци радио је и као школски педагог. Послиједипломске студије педагогије уписује у Бањој Луци на Филозофском факултету 2003. године. Магистарски рад под називом „*Педагошки ефекти учења рјешавањем истраживачких задатака у разредној настави*“ одбранио је 14. фебруара 2008. године. Докторски рад под називом „*Теориске основе истраживачког рада ученика*“ одбранио је 27. августа 2011. године на Филозофском факултету у Бањој Луци.

На Филозофском факултету у Бањој Луци ради од 2005. године. У звање доцента изабран је 2011., звање ванредног 2015. и звање редовног професора 2021. године.

До сада је објавио преко 90 стручних и научних радова у релевантним педагошким часописима код нас и у земљама из окружења, те неколико научних и стручних књига самостално и у коауторству. Саопштења је поднио на већем броју научних и стручних скупова.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Mikanović, B. i Jevtić, B. (2015). Multicultural Environment And Peer Violence In Elementary Schools. U Pedagogija 4 (459-474). Beograd: Forum pedagoga. – (Изворни научни рад; 316.644-057.874:316.624(497.6) 316.722
2.	Бранковић, Д. и Микановић, Б. (2016). Интеркултурално васпитање – конституента европинтеграција. У Наука и европинтеграције, том 1, (33-46). Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву. (Прегледни рад; DOI 10.7251/ZRNETOM11510033B).
3.	Поповић, К. и Микановић, Б. (2016). Интеркултурална осјетљивост ученика основне школе. У Наша школа 1-2, (23-38). Бања Лука: Друштво педагога Републике Српске. (Оригинални научни рад, UDK: 316.72:37.017]:159.9; doi:
4.	Микановић, Б., Ковачевић, Б., Јевтић, Б. и Поповић, К. (2016). Интеркултурне компетенције ученика основне школе. У Радови бр 24, (121-140). Бања Лука: Филозофски факултет. (Оригинални научни рад; UDK 316.72:373.3/.4-057.874; doi 10.7251/RAD1624121M).
5.	Popović, K i Mikanović B. (2019). Interkulturalne kompetencije nastavnika i učenika. Banja Luka: Filozofski fakultet. ISBN 978-99976-38-21-2.

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

НЕ

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

ИНТЕРКУЛТУРАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И НИВО МОРАЛНОГ РАЗВОЈА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Наслов тезе је подобан?

ДА

НЕ

IV.2 Предмет истраживања

Предмет истраживања је идентификација самопроцјена интеркултуралних компетенција, нивоа моралног развоја и нивоа моралног расуђивања ученика основне школе, као и испитивање међусобне повезаности интеркултуралних компетенција, нивоа моралног развоја и моралног расуђивања. Предмет је усмјерен на интеркултуралне компетенције и морални развој ученика основне школе, као исходе интеркултуралног васпитања и моралног васпитања при крају основног васпитања и образовања, односно крају значајног периода психо-физичког развоја ученика.

Предмет истраживања је подобан?

ДА

НЕ

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

У разматрању истраживачког проблема консултована је литература у домену неколико, за рад релевантних, аспеката. Презентовани су резултати неколико тангентних истраживања из различитих земаља света (Kragulj i Jukić, 2010; Bell, 2013; Šarić i Pehić, 2006; Стојковић и Досковић, 2006; Havighurst i Taba, 1949). Анализом доступне, стручне литературе нисмо пронашли тангентна истраживања којима је у целости проучавана проблематика којом се бави рад, што свакако сматрамо предношћу, али ћemo представити налазе до којих смо дошли.

Знатан број досадашњих истраживања се бавио анализом моралног васпитања као и моралним посрнућима младих. На кризу васпитања и вриједности у сусједној Хрватској указују и необјављени резултати истраживања у оквиру пројекта „Сиромаштво у Хрватској“. У истраживању Марине Влаховић и Ивана Римца (2004) испитане су вриједности које грађани Хрватске највише цијене. По мишљењу хрватских грађана вриједности самообразовања, емпатичности и алtruизма налазе се на дну скале прихватања, док вриједности попут богатства, успјеха и здравља заузимају прва три мјеста. Појам и схватање доброг и лошег се мијења у зависности од узраста испитаника.

Истраживање спроведено у Осијеку доказало је да 9% студената у свом окружењу не би вољело имати припаднике националне мањине. Поред тога, чак 54% испитаника сматра да би у настави тебало бити више садржаја о другим културама (Kragulj i Jukić, 2010).

Друго релевантно истраживање из области моралног васпитања је истраживање Havighursta i Tabe (Havighurst i Taba, 1949). Основна поставка њиховог истраживања је била да је морално понашање одређено и цртама карактера, а не само ситуацијама. Резултати су показали да битан утицај на карактер има породица, вршњаци или и религија. На основу чега су формирали 5 карактериних типова: аморалан, себичан, конформирајући,

ирионално савјестан тип и рационално алtruистички тип. Ово истраживање као темељну поставку узима психолошки аспект појединца, као основу за изучавање моралног понашања.

Једно од занимљивијих истраживања у вези са испитивањем моралности је истраживање спроведено у 38 земаља, међу припадницима исламског свијета. Резултати доказују да већина испитаника мораност везује за вјеру у Бога. 76% испитаника Косова и 65% Босне и Херцеговине наводи да је вјера у Бога неопходан услов моралности. Исто истраживање као предуслов моралности наводи ставове о разводу брака, коцкању, конзумацији алкохола итд. (Bell, 2013). Као што видимо из наведеног, сви поменути параметри за процјену моралности се темеље на постулатима који су по шеријатским законима забрањени, самим тим наведено истраживање не можемо прихватити као свеобухвату процјену моралности свих народа.

Елви Пирш (2011) је у свом истраживању на узорку од 269 студената Свеучилишта у Пули и Ријеци, на тему интеркултуралности доказала да студенти који сматрају да интеркултурална осјетљивост не одређује циљ интеркултуралног васпитања и образовања исказују већи ниво етноцентризма за рализку од оних који сматрају да је ова способност циљ. Такође студенти који наводе да је циљ интеркултуралног васпитања ненасилно рјешавање сукоба, исказују виши ниво етнорелативизма. Иако из наведеног видимо да већ постоје одређена истраживања на тему моралног васпитања и интеркултуралности, неоспорна је потреба за спровођење даљих истраживања у циљу унапређења оба сегмента васпитања.

Истраживање које је спроведено у осам основних школа у Нишу је показало да су наставници сагласни са чињеницом да не постоји једна свеобухватна теорија о моралном васпитању (Стојиљковић и Досковић, 2006). Управо то се тумачи као основни проблем када говоримо о моралном васпитању које нема доволно упориште у теорији. Један дио наставника сматра да морално васпитање треба да се темељи на индоктринацији, морализацији и укалупљивању у моралне норме, док се поједини залажу за саморазвој, слободу и самостално усвајање моралних принципа. Управо ове разлике говоре у прилог чињеници да су истраживања у овој сфери неопходна.

Литература:

- Boas, F. (1982). *Um primitivnog čovjeka*. Beograd: Prosveta.
- Berk, L.E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog obrazovanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Bovee, C.L. & Thill, J.V. (2013). *Suvremena poslovna komunikacija*. Zagreb: Mate d.o.o.
- Castels, M. (2002). *Moć identiteta*. Zagreb: Golden marketing.
- Chomsky, N. (2008). *Intervencije*. Zagreb: Profil international.
- Charon, J. M. (1999). *The Meaning of Sociology*. Upper Saddle River NJ: Prentice Hall.
- Čačić, J.(2004). Politike reguliranja kulturne i etničke različitost: о pojmovima i njihovoј upotrebi. *Migracijske i etničke teme*, 20,2-3,str. 143-159.
- Drandić, D. (2013). Interkulturnalne kompetencije nastavnika i barijere u interkulturnalnoj komunikaciji. *Pedagogija i kultura-Interkulturna pedagogija*: prema novim razvojima znanosti o odgoju 73-82. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo.

- Ilić, M. (2013). *Didaktika*. Banjaluka: Filozofski fakultet.
- Hren, D. (2008). *Uticaj visokoškolskog obrazovanja na razvoj moranog rasuđivanja osobe mlađe odrasle dobi*. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Kragulj, S. i Jukić, R. (2010). Interkulturalizam u nastavi. *Zbornik radova interkulturna edukacija*, 169-190.
- Kim-Pong, T i Sau-Lai, L.(2010). What Values Do Parents Want to Socialize in Their Children? The Role of Perceived Normative Values. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42 (2), 175-181.
- Katunarić, V. (1994). *Labirint evolucije*. Hrvatsko sociološko društvo. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Kohlberg, L. (1966): Moral development in school: a developmental view, *The School Review*, No. 74.
- Kohlberg, L. (2001). The Child as a Moral Philosopher U:C. Sommers i F. Sommers (ur), *Vice and Virtue in Everyday Life* (579-603). Orlando: Harcourt College Publishers.
- Kristjansson, K. (2002). *Justifying Emotions: Pride and Jealousy*. Abingdon: Routledge.
- Matasović, R. i Jojić, Lj. (2002). *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi liber.
- Mesić, M. (2007). Pojam kulture u raspravama o multikulturalizmu. Nova Croatica: *Časopis za hrvatsku književnost i kulturu*, Vol. 1 (31)No.1 (51), 159-184.
- Mikanović, B. i Popović, K. (2016). Interkulturnalne kompetencije nastavnika osnovne škole. *Radovi*, br. 18, str. 180.
- Mikanović, B. i Popović, K. (2019). *Interkulturnalne kompetencije nastavnika i učenika*. Banjaluka: Filozofski fakultet.
- Mirnjaus, P. (2011). Creativity-Vice or Virtue? A study of different visions of creativity. *Politička misao: časopis za politologiju*, 48(4), 7-25.
- Ninčević, M. (2009). Interkulturalizam u odgoju i obrazovanju. *Nova prisutnost* 7, 1, 59-84.
- Novalić, F. (2003). Rasipanje budućnosti. *Kritika mita napretka i cinizma rasipanja*, Zagreb: Alineja, str. 13.
- Petz, B. (1992). *Psihologički rječnik*. Zagreb: Prosvjeta.
- Perotti, A. (1994). *La vie obligata dell' interculturalità*. Bologna: EMI.
- Prišl, E. (2014). Modeli interkulturnalne kompetencije: *Pedagoška istraživanja*, 11 (2), 203-216.
- Prišl, E. (2011). Odgoj i obrazovanje za interkulturnu kompetenciju. *Pedagogij istraživanja* (8), 53-73.
- Prišl, E. (2007). Interkulturnalna osjetljivost kao dio pedagoške kompetencije. *U zborniku radova: Pedagogija-prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*, Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, str. 275-292.
- Pennington, D.C. (2001). *Osnove socijalne psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Piaget, J. (1970). Piaget's theory. *Carmichael's manual of child psychology* (Vol. 1) New York: Willey.
- Suzić, N. (2001). *Sociologija obrazovanja*. Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Serdar, V. i Šošić, I. (1989). *Uvod u statistiku*. Zagreb: Školska knjiga.
- Spitzberg, B. H. (2000). *A model of Intercultural Communication Competence*. Intercultural Communication: A reader, Samovar i E.E Porter. Belmont, CA: Wadsworth.
- Samovar, L.A., Porter, R.E. i McDaniel, E.R. (2013). *Komunikacija između kultura*. Zagreb: Slap.

- Težak, D. i Čudina-Obradović, M. (2005). *Priče o dobru, priče o zlu*. Zagreb: Školska knjiga.
- Taris, T.W., Semin G.R., Bok, I.A. (1998). The effect of Quality of Family Interaction and Intergenerational Transmission of Values on Sexual Permissiveness. *The Journal of Genetic Psychology*, 159 (2), 237-250.
- Vuksanović, A. (1977). Moralne kvalitete naših učenika. *Radovi zavoda za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*. Sv. 11 Zagreb: JAZU.
- Vlahović, M. i Rimac, I. (2004). *Siromaštvo u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar.
- Vlah, N. (2012). Samoprocjena ponašanja adolescenata na različitim razinama poremećaja u ponašanju. *Napredak*, 154 (1/2), 149-166.
- Vjučić, V. (1981). *Proturječnosti u moralnom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vasta, Marshall i Miller (2005). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vasta, R., Heith, M. i Miller, S.A (1998). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lončar, J. (2005). Globalizacija-pojam,nastanak i trendovi razvoja. *Geodaria* (10/1), 91-104.
- Šarić, Z. (1995). *Psihologija altruizma*. Zagreb: Alinea.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

НЕ

IV.4 Циљеви истраживања

Циљ истраживања је да се идентификују самопроцјене интеркултуралних компетенција, самопроцјене нивоа моралног развоја и постигнуће у моралном расуђивању ученика, те да се утврди међусобна повезаност између самопроцјена интеркултуралних компетенција, самопроцјена нивоа моралног развоја и постигнућа у моралном расуђивању.

Циљеви истраживања су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

Полазећи од предмета и циља истраживања, основна хипотеза од које кандидат полази је да не постоје значајне разлике у самопроцјенама интеркултуралних компетенција, самопроцјенама нивоа моралног развоја, постигнућа на тесту моралног расуђивања код ученика у односу на социо-педагошка обиљежја, те да су самопроцјене интеркултуралних компетенција, самопроцјене нивоа моралног развоја и постигнућа у моралном расуђивању значајно повезане.

Посебне хипотезе:

- 1) Не постоје значајне разлике у самопроцјенама интеркултуралних компетенција у односу на социо-педагошка обиљежја ученика основне школе;
- 2) Социо-педагошка обиљежја ученика нису предиктивна за самопроцјену моралног развоја (морално знање, морална увјерења и ставови, морално понашање и дјеловање);

- 3) Постигнућа на тесту моралног расуђивања не разликују се значајно у односу на социо-педагошка обиљежја ученика основне школе;
- 4) Очекује се да ће ученици на вишем нивоу самопроцјене интеркултуралних компетенција имати и веће резултате самопроцјене моралног развоја али и бољи школски успјех;
- 5) Ученици који постижу боље постигнуће на тестовима моралног расуђивања би требали бити и на вишем нивоу самопроцјене моралног развоја али и интеркултуралних компетенција;
- 6) Повезаност између самопроцјена интеркултуралних компетенција и постигнућа моралног расуђивања ученика основне школе је статистички значајна;

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане? **ДА** **НЕ**

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Резултати који се очекују указаће да не постоје статистички значајне разлике у самопроцјенама интеркултуралних компетенција, самопроцјенама моралног развоја и постигнућа на тесту моралног расуђивања у односу на социо-педагошка обиљежја. Очекује се да ће ученици на вишем нивоу самопроцјене интеркултуралних компетенција имати и веће резултате самопроцјене моралног развоја али и бољи школски успјех. Ученици који постижу боље постигнуће на тестовима моралног расуђивања би требали бити и на вишем нивоу самопроцјене моралног развоја али и интеркултуралних компетенција. Резултати овог истраживања могу бити индикативна за даља егзактнија истраживања интеркултуралних компетенција ученика и њиховог моралног развоја. Апликативна вриједност овог истраживања огледа се у унапређивању интеркултуралних компетенција ученика и њиховог моралног система вриједности у савременом друштвеном контексту.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? **ДА** **НЕ**

IV.7 План рада и временска динамика

Само истраживање спроводиће се у неколико етапа. Прије реализације емпиријских истраживања детаљно ће бити проучена научна и стручна литература на тему моралног васпитања и интеркултуралности. Испитаће се релевантна литература, неколико домаћих и страних аутора који су се бавили овим темама. На самом почетку ће бити спроведено и пилот истраживање у циљу првобитне квалитета и метријских карактеристикама инструмената. На основу пилот истраживања утврдиће се да ли су планирани инструменти валидни као и да ли су адекватне планиране методе истраживања. Уз помоћ прелиминарне фазе добиће се и процјена потребног времена за спровођење цјелокупног истраживања. Почетак истраживања је предвиђен за јануар 2023. год. До краја школске године је планирано прикупљање података у 10 основних школа, од чега 5 основних школа у граду Бања Лука, 3 приградске и 2 сеоске школе. Методом намјерног узорка ће бити одабрано 1000 ученика у: ОШ „Станко Ракита“, ОШ „Милан Ракић“ ОШ „Бранко Радичевић“, ОШ „Доситеј Обрадовић“, ОШ „Змај Јова Јовановић“, ОШ „Вук Стефановић Карадић“, ОШ „Бранко Ђорђевић“, ОШ „Бранислав Нушић“, ОШ „Милутин Бојић“ ОШ „Десанка Максимовић. У оквиру неексперименталног истраживања извршиће се дистрибуција скалера и тестова. Очекује се подршка и помоћ педагога, наставника разредне наставе, као и директора основних школа. Вријеме предвиђено за попуњавање

сва три инструмента је 15 минута. У времену од 10 радних дана планирано је да се заврши фаза прикупљања података. Сваки дан ће истраживање бити спроведено у једној школи на основу унапријед договореног термина. Након завршене фазе истраживања приступиће се статистичкој обради података. Статистичка анализа и извођене закључака је активност планирана у трајању од 10 дана. Након тога, пише се детаљан извештај у дијелу о резултатима истраживања. Последња фаза обједињавања теоријског дијела рада и емпиријског истраживања је предвиђена у временском трајању од 20 дана. У последњој фази ће се теоријска становишта и постављене хипотезе укрстити са практично добијеним резултатима, на основу чега ће се извући закључак у виду писане анализе свих истраживачких фаза. Популацију у овом дијелу истраживања чиниће ученици VIII и IX разреда на подручју града Бања Лука у школској 2022/2023. години. С обзиром да је укупна популација 3643 ученика, предвиђени узорак испитивања је 1000 ученика, односно 27,45%.

План рада и временска динамика су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.8 Метод и узорак истраживања

Сходно карактеру овог истраживања, његовом циљу и задацима, те истраживачким хипотезама користиће се сљедеће истраживачке методе:

1. Метода теоријске анализе и синтезе и
2. Дескриптивна метода (Survey метод)
3. Компаративна метода

Метода теоријске анализе и синтезе – у сваком истраживању полази се од теоријских сазнања стечених ранијим проучавањима. Да би смо проблем истраживања могли ефикасно расвијетлити, потребно је да проучимо расположиву, тематски релевантну литературу (научна дјела, монографије, научне расправе, чланке). Методом теоријске анализе размотрите се теоријска упоришта, те да поставити јасне кораке у истраживању. Анализом постојећих гледишта и теоријских разматрања конципира ће се теоријске основе за проблем нашег истраживања. Овом методом се жели утврдити ниво моралног васпитања ученика као и његову повезаност са интеркултуралним компетенцијама. Прецизније, истраживање ће бити усмерено на: утврђивање интеркултуралних компетенција као и нивоа моралног развоја, али и социо-педагошких обиљежја ученика. Метода теоријске анализе и синтезе ће се користити за уопштавање резултата и извођење закључака након реализованог истраживања.

Сервеј истраживачки метод ће се користити као варијанта дескриптивне методе. „Сервеј метод се користи у истраживањима у којима се предмети и појаве у стварности захватају онаквим какве и јесу са циљем да се аналитички или дескриптивно сазнају њихова битна својства“ (Сузић, 2001, стр. 49). Користећи овај метод прикупља се и анализира тренутно стање када је у питању моралност и интеркултуралност ученика. Користећи ову методу испитаће се ниво моралног развоја ученика као и њихове интеркултуралне компетенције.

У последњој фази истраживања, односно дијелу који слиједи након обраде података користиће се компаративна метода. У циљу детаљног поређења добијених резултата са резултатима досадашњих истраживања, фокус ће бити на компарацији не само финалног продукта него комплетног процеса истраживања. Компарација се проводи на начин да се прво утврде заједничка обиљежја испитиване појаве, а потом она обиљежја по којима се

те појаве разликују. Компарацијом се тако истиче оно што је тим појавама заједничко или оно по чому се разликују (Žugalj, 2006). С обзиром на различитост досадашњих истраживања и новине које се постижу овим, компаративна метода има битну улогу у овом раду. Ову методу ћемо користити у сврху упоређивање добијених резултата истраживања са досадашњим тангентним истраживањима.

Технике и инструменти истраживања

У оквиру истраживања користиће се технике скалирања и тестирања. Скалирање је истраживачка техника помоћу које ће се испитати ставови и пројене испитаника, у конкретном примјеру пројењујемо самопројене интеркултуралних компетенција ученика али и самопројене нивоа моралног развоја.

Тврђе или ставке се постављају у писаној форми, док се одговори исказују са једним од пет степени слагања. На основу одговора долази се до закључака које се односе на педагошку појаву која је предмет истраживања. У овом истраживању користиће се скалер за утврђивање нивоа моралног развоја ученика и интеркултуралних компетенција. Друга истраживачка техника која ће се користити је тестирање. Оно омогућава да се на организован и систематски начин дође до чињеница о знањима, навикама, способностима и особинама личности испитаника (Банђур и Поткоњак, 1999). У овом истраживању користиће се тест моралног расуђивања као додатни тест пројене моралног развоја. Истраживачки инструменти представљају врло важан „алат“ у сваком истраживању, јер од њих зависи какве ће се чињенице сакупити и на каквим ће се чињеницама заснивати педагошко, методичко и свако друго истраживање. У овом истраживању користиће се следећи инструменти:

1) Скалер интеркултуралних компетенција

Скалер је конструисан за потребе овог истраживања и састоји се од 65 тврђи које се односе на различите интеркултуралне компетенције. Испитаници на скали ставова заокружују степен слагања, у којој мјери се слажу са одређеном тврђом. Скалер обухвата исказе који се односе на културалне, етичке, националне и вјерске различитости и као утврђивање мишљења и понашања појединца у вези са поменутом темом.

2) Скалер нивоа моралног развоја ученика

И овај скалер је конструисан намјенски за потребе истраживања и састоји се од 60 тврђи распоређених у три субскалера. Првих 20 тврђи се односи на морална знања, затим морална увјерења, и последњи субскалер на морално понашање и дјеловање. Овим инструментом би требало да се утврди на ком моралном нивоу се налазе ученици.

3) Тест моралног расуђивања је преузет инструмент из чланка Морално расуђивање и његови корелати у селекцијској ситуацији (Пророковић, Николић и Шимић, 2017). Подразумијева рјешење моралне дилеме на које ученици треба да се изјасне степеном слагања. Инструмент има једну моралну дилему и 6 аргумента које објашњавају одређен морални поступак. Задатак ученика је да искажу степен слагања на наведене аргументе.

Популацију у овом дијелу истраживања чиниће ученици VIII и IX разреда на подручју града Бања Лука у школској 2022/2023. години. Истраживањем ће бити обухваћено 10 основних школа, од чега 5 основних школа у граду Бања Лука, 3 приградске и 2 сеоске школе. У истраживању ће учествовати ученици из следећих основних школа: ОШ „Станко Ракита“, ОШ „Милан Ракић“ ОШ „Бранко Радичевић“, ОШ „Доситеј Обрадовић“, ОШ „Змај Јова Јовановић“, ОШ „Вук Стефановић Карадић“, ОШ „Бранко Ђорђић“, ОШ

„Бранислав Нушић“, ОШ „Милутин Бојић“ ОШ „Десанка Максимовић“. Истраживање ће обухватити узорак од 1000 ученика.

Метод и узорак су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Цјелокупно истраживање ће се обавити у папир – оловка формату у основним школама. Ученици ће према упутствима истраживача попуњавати истраживачке инструменте.

Услови за експериментали рад су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.10 Методе обраде података

Након прикупљања квантитативних података биће проверена њихова ваљаност, а затим и извршена дескриптивна анализа (фрејвенције, проценти, аритметичке средине и стандардне девијације). Након тога ће се користити следећи статистички поступци како би се тестирале постављене хипотезе:

- а) Пирсонов Хи-квадрат тест и коефицијент контигенције,
- б) ANOVA,
- в) t-тест,

Предложене методе су одговарајући?

ДА

НЕ

V ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	<u>ДА</u>	НЕ
Тема је подобна	<u>ДА</u>	НЕ

Образложение (до 500 карактера):

Марија Томић је мастер педагошких наука. На постдипломском (мастер) студију имала је просјечну оцјену 9,11, а на основним студијама 9,66. На трећем циклусу студија – докторским студијама Педагогије постигла је просјечну оцјену 9,75. Учествовала је на два научна скупа. Објавила је 5 радова, од тога 2 у зборнику резимеа (сажетака) и три стручна рада. Неки од стручних радова (2 рада потпуно) су из подручја теме пријављене докторске дисертације. Подобан је кандидат за израду докторске дисертације.

Изабран је нови и врло актуелан проблем истраживања. Инвентивно је развијен и 03.11. 2022. године јавно, на Филозофском факултету у Бањој Луци, представљен, те уз одређене сугестије комисије дорађен у предвиђеном року (18.11.2022). Кандидаткиња је тематски прикладан концепт теоријско-емпиријског рада одбранила пред Комисијом у саставу: 1. проф. др Небојша Маџановић, предсједник, 2. доц. др Љиљана Јерковић, члан и 3. проф. др Златко Павловић, члан). Представљен је концепт теоријско-емпиријског рада са адекватним теоријским утемељењима, циљевима, задацима, истраживачким методама, узорком и другим елементима, па је реално очекивати да ће резултати проучавања и истраживања значајно допринијети проширивању сазнања о интеркултуралним компетенцијама и моралном развоју ученика. Представљању је присуствовао и потенцијални ментор проф. др Бране Микановић. Планирано истраживање није само научно релевантно, већ може имати и апликативне и друштвене вриједности.

Комисија даје оцјену да је тема „Интеркултуралне компетенције и ниво моралног развоја ученика основне школе“ кандидаткиње Марије Томић подобна за израду докторске дисертације и са задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да усвоје овај Извјештај и одobre израду дисертације. Комисија предлаже да се за ментора у изради дисертације именује проф. др Бране Микановић.

Датум: 26.12.2022.

Марија Томић
Проф. др Небојша Маџановић, предсједник
Комисије

Љиљана Јерковић
Доц. др Љиљана Јерковић, члан

Златко Павловић
Проф. др Златко Павловић, члан